

Evangelisten, herders, leraars – deel 3

De Filippenzenbrief is ons gezonden door twee *slaven*, niet door een *apostel*. Het is niet zozeer een openbaring die onze geest moet verlichten als wel een *aansporing* die onze voeten in beweging moet zetten. Paulus en Timoteüs presenteren hierin niet de waarheid wat betreft onze plaats in Christus, maar de weg die de Filippenzen moeten bewandelen, nadat aan hen hun plaats in Hem bekend is gemaakt. Het gaat om gedrag van alle heiligen als slaven van een hemelse meester.

Niet alleen is deze brief geschreven door slaven, hij is in het bijzonder gericht aan opzieners en dienaren. Het is volkomen duidelijk dat er, als het om dienen gaat, onderscheid is tussen de heiligen. Dit is noodzakelijk, zodra een aantal individuen zich verenigt om een gezamenlijk doel na te streven. Degene met ervaring moet het opzienerschap op zich nemen. Wie capabel is, moet dienen. Dat is gepast en goed.

ORDE IN DE EKKLESIA

Het is overduidelijk, dat de orde die vandaag de dag in de diverse kerken wordt aangetroffen niet naar de Schriften is. In geen enkele kerk vinden we meerdere 'bisschoppen' of opzieners, zoals in Filippi, behalve bij die gemeenten die zich pogen aan te passen aan het goddelijk model. In die dagen waren er naast de gaven van *apostelen, profeten, evangelisten, herders en leraars* (Ef.4:11) ook *opzieners* en *dienaren* voor dienstbetoon, zowel als oudsten voor leiding. De functie van een 'bisschop' wordt meestal verward met die van een *oudste*, zodat er nu 'episcopale' (geleid door bisschoppen) en 'presbyteriale' (geleid door oudsten) kerken bestaan.

- Efeziërs gaat niet over de lokale ekklesia, zodat daar de lokale *oudsten, opzieners en dienaren* niet worden genoemd.
- Filippenzen daarentegen gaat over dienstbetoon, niet over leiding geven, zodat hier *oudsten* niet worden genoemd, hoewel hun werk van opziener-zijn ons wel voor ogen wordt gesteld.

OPZIENERS OF 'BISSCHOPPEN'

Als wij zien hoe ver moderne ecclesiastische (kerkelijke) organisaties zijn afgedwaald van het ideaal dat ons door de Schriften wordt voorgehouden, kan dat sommigen ertoe brengen geen enkele vorm van orde meer in de ekklesia te erkennen. Maar: dit vervangt slechts de ene dwaling door de andere. De brief onthult de wortel van de huidige afval in dit opzicht al in zijn aansporing in het eerste vers. 'Opzieners' en 'dienaren' worden in het bijzonder aangespoord om de *oetmoedigheid* van Christus te imiteren en Paulus te volgen in zijn afwijzing van aardse eer. In tegenstelling hiermee zijn de functies van *opzieners* (episcopos) en *dienaren* (diakonos) omgevormd tot 'bisschoppen' en 'dekens'. In plaats van de heiligen te bezoeken in hun eigen ekklesia heeft de bisschop een hoge positie verkregen over de clerus van vele kerken. Om de goddelijke invulling van de functie van 'bisschop' te herontdekken moeten wij nauwkeurig letten op alles wat er over dit onderwerp in de Schriften wordt gezegd. Om de preciese betekenis van het woord te vinden geven wij een concordantie van alle plaatsen waar het voorkomt.

opzienerschap (Gr. *episkopé*)

Luk.19:44
Hand.1:20
1Tim.3:1
1Petr.2:12

opzien (Gr. episkope)

Hebr.12:15

1Petr.5:2

opziener (Gr. episkopos)

Hand.20:28

Fil.1:1

1Tim.3:2

Tit.1:7

1Petr.2:25

Zoals meestal het geval is, verklaart de Schrift de ware betekenis van een woord. Zo ook hier, want de vertaling geeft 'opziener' (Hand.20:28). (In 1Petr.5:2 is het werkwoord niet vertaald.) Karakteristiek voor veel vertalingen is, dat zij de bestaande kerkorde niet willen verstoren en daarom vertalen naar die bestaande kerkorde. Ook Luther wilde alles in het katholieke ritueel laten zoals het was en maakte duidelijk dat hij niet hoorde bij degenen die *alles* wat niet in de Schrift stond afzwoeren. Hij wilde slechts af van datgene wat in directe tegenspraak was met het Woord. Daarom bevat de kerkorde van de Lutheranen nog veel wat afkomstig is uit de rooms-katholieke Kerk. Maar zelfs wanneer men 'bisschop' vertaalt, zal een geestelijk mens een diepe kloof ontdekken tussen de kerkelijke hoogwaardigheids-bekleder van vandaag en de nederige 'opziener' van de vroege kerk. Wie zou een bisschop op gelijke hoogte zetten met een dienaar, of zelfs met een 'deken' (Fil.1:1). En: wie zou meerdere 'bisschoppen' in één kerk verwachten, zoals in Filippi? En: wie zou een bisschop aansporen niet over de kudde te heersen? Vormt dat niet juist de essentie van zijn functie? Vandaag de dag staat één bisschop aan de leiding van vele kerken; toen waren er vele bisschoppen in één ekklesia. Vandaag heersen bisschoppen over dienaren en dekens; toen waren zij met hen verbonden in het dienen van de heiligen.

Het Griekse woord voor 'bisschop' (dat zelf een verbastering van de transcriptie is) bestaat uit *epi*, OP, en *skop*, MERKEN, OP-MERKEN, vandaar: zien. Het betekent zoveel als 'bezoeken' of 'onderzoeken' (afgeleid: inspecteren). Bekende termen als 'visitatie' en 'visitor' zijn hiervan afkomstig. De belangrijkste taak van een *opziener* was dan ook die van supervisie of 'op-zien', maar dan in de zin van *zorgen voor* de heiligen. Het is het dienstbetoon, dat (nu) wordt verricht door een 'pastor'. Het woord 'pastor' is letterlijk 'herder'. Toen Paulus voor de laatste keer langs Efeze ging (Hand.20:28), spoorde hij de *oudsten* aan: '*Ziet toe op uzelf en op de gehele kudde, onder wie de heilige geest jullie heeft aangesteld als opzieners om herders te zijn van de ekklesia Gods*' (lett.). Dit was blijkbaar een presbyteriale-episcopale kerk, want de *oudsten* (vers 17) waren ook bisschoppen! En zij waren degenen die ook het pastorale (herderlijke) werk deden! Zij die zich aan het werk van de Heer wijden en er aanspraak op mogen maken van het evangelie te leven, moeten zich tot het uiterste inspannen om niet over de heiligen te heersen. Nu er geen apostelen meer zijn, is leiding geven een lokale zaak, die in handen van de *oudsten* in iedere ekklesia is. Het Woord sanctioneert geen enkele leiding van buiten de ekklesia dan die van de Heer Zelf.

De termen ouderling, bisschop, pastor en leraar zouden geen aparte kerkelijke functies moeten beschrijven. Hoewel de hoofdtak van een *oudste* is om *leiding te*

geven (1Tim.5:17), noemt Paulus hen - als hij Titus instrueert om in elke stad *oudsten* aan te stellen - 'opzieners': '*als iemand onbeschuldigbaar is, de man van één vrouw, die gelovige kinderen heeft die niet in opspraak zijn door losbandigheid of van geen tucht willen weten – want de opziener moet onbeschuldigbaar zijn*' (Tit.1:6,7). En: opzieners moeten *herders-zijn* (Hand.20:28). Daarnaast hebben sommige oudsten de gave van *onderricht*, en wie zich belast met het Woord komt bijzondere eer toe en moet worden ondersteund in zijn werk (1Tim.5:17,18). In Paulus combineerden waarschijnlijk al deze gaven zich. Iedere leek in de ekklesia kan *dienaar* (Gr.: diakonos) worden; en, als hij ouder wordt, *opziener* en *oudste*, naast het uitoefenen van één van de gaven van *evangelist*, *herder* of *leraar*.

Afgezien van apostolisch opzienerschap is aan de paulinische ekklesia's geen 'menselijk hoofd' gegeven om de ekklesia als geheel te verenigen of er leiding aan te geven. Evenmin over een groep ekklesia's. Alle functies: *dienaren*, *opzieners* en *oudsten* waren *lokaal* en hadden geen dienst of zeggenschap buiten hun eigen ekklesia. De gaven konden een breder werkgebied beslaan, maar waarschijnlijk werkten *evangelisten* en *leraars* die naar andere velden gingen, samen met de lokale ekklesia, als die er was, en onderschikten zij zich aan de *oudsten*, als het ging om orde in gemeentezaken. Je zou bijna kunnen zeggen, dat de vroege kerk geen hoofd had. De noodzaak van een 'menselijk hoofd' werd pas gevoeld, toen de kerk het contact met haar hemelse Hoofd had verloren en wegdwaalde van Zijn Woord. Als allen aan Hem ondergeschikt zouden zijn, zou er volledige samenwerking en eenheid zijn. Israël erkende IEUE niet als hun Koning, dus vroegen zij om een menselijke koning. Naar hetzelfde voorbeeld van ongeloof heeft de kerk bisschoppen en pausen gekozen en vergaderingen, conferenties en synodes gehouden. Dit alles heeft er niet toe geleid, dat de heiligen zijn verenigd in één lichaam, maar dat zij verdeeld zijn geraakt in vele, elkaar vijandige kampen.

Elke vorm van leiding in de 'kerk' is, afgezien van het apostelschap, *lokaal*. Geen enkele bisschop of *oudste* heeft ook maar enige zeggenschap buiten de gemeenschap waar hij woont. Er was geen vergadering van verschillende lokale samenkomsten in één stad of district of provincie. Er waren geen gemeente-autoriteiten buiten de lokale samenkomst. Ieder lid van de ekklesia die heerst over meer dan één groep van heiligen of over de lokale functionarissen, neemt wederrechtelijk de plaats in van Christus, want God heeft Hem de plaats gegeven aan het hoofd van de ekklesia als geheel.

Omdat er geen eenheid was onder de heiligen op aarde, was hun verstandhouding met de wereldse overheid een individuele zaak. Die bestond eenvoudigweg uit onderschikking aan de boven hen gestelde autoriteiten (Rom.13:1) en uit gebed voor hen (2Tim.2:2). Als iedere individuele gelovige dit zou doen, zouden de heiligen waarschijnlijk een mild en rustig leven leiden. Hun vermogen om de functies uit te oefenen waarvoor zij nog op aarde zijn, zou veel groter zijn dan onder het huidige systeem, waarin zij de macht van het getal als georganiseerde groepen proberen te gebruiken om regeringen te beïnvloeden. In plaats van in hun voordeel werkt dit vaak juist in hun nadeel.

DIENAREN (DIAKENEN) OF 'DEKENS'

Misschien is er geen beter bewijs voor de afwijking van de kerk van de geest van ootmoed, zoals getoond in Filippenzen, dan het veranderen van 'opzieners' in

'bisschoppen' en van 'dienaren' in 'deken' of 'diakenen'. De laatste term is vertaald in het Latijnse 'minister', dat vroeger niet meer betekende dan 'dienaar'. Zie de vertaling van Matt.20:26 en 23:11: *'Maar wie onder u groot wil worden, zal uw dienaar zijn'*. Sommige taken van deze 'diakenen' waren: het huishouden doen (Marta - Luc.10:40) en water putten (Joh.2:9). Het wordt in het bijzonder gebruikt voor hen die bedienden bij maaltijden (Luc.22:27; Hand.6:2). Vandaar de betekenis van 'bedienen' of 'toedienen'. Het heeft betrekking op lagere verplichtingen, niet op hoogwaardigheidsbekleders.

Een concordantie van *diakonos* toont aan, dat het niet gaat om een speciale titel voor een kerkbeambte. Het betreft een algemene term, die van toepassing is op allen die anderen dienen of iets opdienen. Tevens wordt ermee aangetoond, dat de termen 'dienaar', 'diaken' en 'deken' in de Schrift synoniemen zijn, hoewel hun gebruik in de moderne ekklesia hemelsbreed ervan verschilt. Iedere diaken is in werkelijkheid een dienaar en elke dienaar deken of diaken. Om aan die verwarring te ontsnappen vermijdt de concordante vertaling het gebruik van de kerkelijke termen van vandaag. Het gebruik van 'dienaar' verdient de voorkeur boven 'deken' en 'diaken'.

DE FUNCTIE VAN MINISTER / DIENAAR

Het Griekse woord *leitourgos* wordt gebruikt voor vormen van dienst die geen permanent karakter hebben. Bijvoorbeeld de incidentele dienst van Epafroditus aan Paulus genoemd in Fil.2:25 (vertaald met 'helpen'). Of het dienstbetoon van de Filippenzen aan Paulus (Fil.2:17,30). De term wordt slechts gebruikt bij bijzondere gelegenheden, wanneer een publieke dienst werd verricht, zoals blijkt uit de concordantie op dit woord. Het is in de Nederlandse vertalingen op vele manieren vertaald, helaas niet eenduidig. Letterlijk is het woord opgebouwd uit twee componenten: VOLK-WERKER, iemand die optreedt namens andere mensen, dus *dienst doet namens*. Op die manier wordt het vier maal gebruikt voor de dienst van het priesterschap (Luc.1:23; Hebr.8:2; 9:21; 10:11). Toen Paulus handelde als een priester van het evangelie Gods, was hij zo'n *dienaar* (Gr.: *leitourgos*, Rom.15:16). Paulus was niet de *dienaar* van de Filippenzen. Integendeel: de Filippenzen waren *dienaren* van hem (Fil.2:17,30). Die dienst bestond uit het voorzien in zijn aardse behoeften. Zij waren hierin tekortgeschoten, tot Epafroditus werd gezonden om Paulus namens hen te *dienen*.

Hoewel het woord van de Heer letterlijk waar is en niet figuurlijk bedoeld (Matt.20:26), verwachten 'dienaren' van de ekklesia tegenwoordig vaak een ereplaats in plaats van de minste plaats. Ware grootheid zit niet in niet de hoogste vorm van opleiding, manieren of sociale positie, maar in eenvoudig dienstbetoon.

Oudsten zijn als zodanig niet in beeld in Filippenzen. Leeftijd moet leiden tot wijsheid en ervaring moet zich ontwikkelen tot het vermogen om leiding te geven. Daarom werd het besturen de ekklesia meestal toevertrouwd aan oudere broeders. Als *oudsten* stonden zij boven degenen die dienden. Maar gewoonlijk droegen ook zij hun steentje bij wat betreft het dienen. Het lijkt haast vanzelfsprekend, dat zij het *opzienschap* vervulden (Ti.1:5-7). *Oudsten* die dat deden worden in Filippenzen *opziens* genoemd. Paulus' brieven aan Timoteüs en Titus behandelen het leiding geven in / het besturen van de ekklesia. Daarom wordt het *oudste* zijn in die brieven voor ogen gesteld. Hoe worden *oudsten* 'gekozen', nu er geen apostelen meer zijn? Die vraag is eigenlijk haast overbodig. Of zij voldoen aan de gestelde kwalificaties

moet aan allen duidelijk zijn; zij moeten dan ook door allen zonder ceremonieel worden erkend als *oudsten*. Deze handelwijze werkt zelfs in onze tijd goed. Andere methodes hebben veel negatieve effecten, in het bijzonder als er sprake is van een duidelijk afgegrensde functie waarvoor regelmatig verkiezingen plaatsvinden. De gemeente Gods is geen democratische instelling die wordt bestuurd door de meerderheid. De leden moeten buigen voor het Woord en voor hen die voldoen aan de kwalificaties die daarin worden voorgeschreven. *Oudsten* kunnen de mening vragen van ieder lid of van allen, maar zij moeten hun handelen niet uitsluitend daarop baseren, maar tevens op de ervaring en wijsheid die het klimmen der jaren hen gebracht heeft, in overeenstemming met de Schriften.

A.E. Knoch (uit *Unsearchable Riches*, LXVII, p.131-144)